

Модельна навчальна програма

«Українська література. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти
(автори: Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Слижук О. А., Тригуб І. А.)

Тема. Олесь Бердник «Хто зважиться – вогняним наречеться»

Варіант І

У завданнях 1–12 потрібно вибрати одну правильну відповідь

1. Укажіть різновид повісті Олесь Бердника «Хто зважиться – вогняним наречеться».

- А Пригодницька
- Б Соціально-побутова
- В Фантастична
- Г Історична

2. Укажіть, що означає слова *болід*.

- А Коштовний камінь
- Б Самоцвіт
- В Метеорит
- Г Місячний камінь

3. Укажіть планету, з якої прилетіли Нанті з бабусею.

- А Марс
- Б Чудо-Цвіт
- В Ра
- Г Квітів

4. Укажіть, про що попросила бабуся-чарівниця Славка під час першої зустрічі.

- А Розказати казку.
- Б Нікому не говорити, де вона живе.
- В Допомогти назбирати суніць.
- Г Відвести до школи Нанті.

5. Укажіть дива, які почали творитися в селі після горобиної ночі.

- А Мішок баби Горпини сам дійшов до села.
- Б Сокира, якою Грицай Маркіянів хотів зрубати ялинку, розкололася на шматочки.
- В Усі діти почали розуміти мову рослин.
- Г Лілеї, які хотіли зірвати дачниці, заговорили людським голосом.

6. Пригадайте, чим Баба-яга пригощала онука баби Оришки.

- А Чистою джерельною водою
- Б Живою водою
- В Малиною
- Г Суницями

7. Пригадайте, хто підказав Славкові бути наполегливим та не боятися бути першим у відкриттях.

- А Учитель
- Б Космонавт
- В Ліна
- Г Катя

8. Укажіть головного героя казки, яку розповідав Славко.

- А Соловей-розбійник
- Б Троє поросят
- В Рудоволоса принцеса
- Г Спляча красуня

9. Укажіть ланцюжок казкових перетворень Нанті.

- А Перлисто-блакитна куля — чудо-квітка — Катя.
- Б Сонячний промінь — чудо-квітка — Катя.
- В Катя — сонячний зайчик — метеорит.
- Г Перлисто-блакитна куля — чудо-квітка — Ліна.

10. Укажіть художній засіб, якого НЕМАЄ в уривку: *«Славко з Ліною вийшли на рідну землю, жадібно вдихнули повітря, напоєне запахом хвої та осінніх луків. Над лісом пливли прозорі тумани, звідкись чувся аромат диму. «Здрастуй, Земле!» – прошепотіла Ліна».*

- А Епітет
- Б Порівняння
- В Персоніфікація
- Г Риторичне звертання

11. Пригадайте, що потрібно для порятунку Країни Казки.

- А Любити казки й цікаво їх розповідати.
- Б Уміти складати казки про квіти.
- В Не пожаліти життя заради казки.
- Г Вірити в казкові перетворення.

12. Укажіть проблеми, які НЕ порушуються в повісті О. Бердника «Хто зважиться – вогняним наречеться».

- А Людина і природа.
- Б Відповідальність кожного за долю планети.

В Людина і мрія.

Г Збереження історичних цінностей.

Завдання 13–15 на встановлення відповідності

13. Установіть відповідність між персонажем та його батьківщиною.

<i>Персонаж</i>		<i>Батьківщина</i>	
1	Катя	А	Планета Квітів
2	Ліна	Б	Земля
3	Актинії	В	Юпітер
4	Рон	Г	Край Казки
		Д	Марс

1	2	3	4

14. Установіть відповідність між уривками з твору й елементами сюжету.

<i>Уривки</i>		<i>Елементи сюжету</i>	
1	Срібний диск сів край лісу. Славко з Ліною вийшли на рідну землю, жадібно вдихнули повітря, напоєне запахом хвої та осінніх луків. Над лісом пливли прозорі тумани, звідкись чувся аромат диму. – Здрастуй, Земле! – прошепотіла Ліна. Славко мовчки потиснув їй руку.	А	Експозиція
2	Коли за лісом упало дві зорі, хлопець кинувся до хати, захоплено гукаючи: – Боліди! – Боліди впали!	Б	Зав’язка
3	Рон перевів корабель на кругову орбіту довкола Планети Квітів, Друзі знайшли вже її на раю сонячної хромосфери. Невелика чорна куля швидко оберталася довкола осі, на ній не видно було ні гір, ні долин.	В	Розвиток подій
4	– Ви не пожаліли життя заради казки, – відповіла квітка. – І ваша любов перемогла смерть...	Г	Кульмінація
		Д	Розв’язка

1	2	3	4

15. Установіть відповідність між визначеннями і термінами.

<i>Визначення</i>		<i>Термін</i>	
1	Твір, у якому в художній формі зображуються події і особи якогось періоду з минулого.	А	Фантастична повість
2	Художній твір, темою якого є життя самого автора.	Б	Детектив
3	Різновид пригодницького твору, у якому розкривається певна таємниця, пов'язана зі злочином.	В	Історична повість
4	Художній твір, у якому завдяки вигаданим, уявним елементам створюється світ, відмінний від реального.	Г	Автобіографічна повість
		Д	Психологічна повість

1	2	3	4

Завдання 16 з вибором 2 правильних відповідей

16. Укажіть, що можна вважати ознаками фантастичного твору в повісті О. Бердника.

- А На Землю впали боліди.
- Б Опис горобиної ночі.
- В Знешкодження чорних їжаків.
- Г Подорож між планетами на космолінії.
- Д Подорож дітей у гори.

Завдання 17 – відкрите з короткою відповіддю

17. Завершіть речення: «Планета Вогняних Вихорів, за словами Рона, – це ...»

(Відповідь запишіть словом з великої літери у називному відмінку, кількість клітинок відповідає кількості літер у правильній відповіді)

[illegible]

18. Прочитайте притчу і виконайте завдання.

Як знайти друзів

Дівчинка приїхала в село, де нікого не знала. Вона поскаржилася татові:

— Нудно мені. Ніхто не хоче зі мною дружити. Як мені відшукати друзів?

— Друзів багато навколо. Вийди, доню, на вулицю та уважно придивись, — сказав він.

Вийшла дівчинка на вулицю – нікого. Пішла вона в поле. Бачить – біжить лоша. Кинулася наздоганяти – не наздогнала. З-під куща вискочив заєць. Вона кинулася його ловити – не спіймала. Бачить – летить голубка, побігла за нею, та куди там. Полетіла голубка. Побачила дівчинка сонечко, простягнула руку – і ... зловила.

— Відпусти мене! – попросило сонечко.

— Не відпущу! — каже дівчинка. — Я буду з тобою дружити, бо всі інші від мене тікають: і лоша, і заєць, і голубка...

— Зрозуміло, — каже сонечко. — Хочеш, я тобі підкажу, як друзів знайти.

— Хочу! — радісно вигукнула дівчинка.

— Візьми запашного сіна, лоша підійде їсти сіно та саме з тобою подружиться. Будеш потім на ньому кататися. Візьми солодкої моркви, поклади під кущем. Прибіжить заєць, побачить моркву – почне їсти. І буде до тебе знову прибігати за морквиною – подружиться. Розкидай по двору зернятка – голубка прилетить, під дахом оселиться. Буде воркувати тобі. Багато навколо друзів можна знайти, і серед тварин і серед людей – тільки спочатку потрібно щось для них зробити. А я вже нагрілася теплом твоїх рук і хочу полетіти.

Щаслива дівчинка розкрила долоні— і сонечко полетіло.

Олег Борсунов

18.1. Віднайдіть прислів'я / приказку, що найповніше розкриває ідею притчі.

А У хорошій компанії розуму наберешся, а в поганій – і свій згубиш.

Б Людина без друзів, що дерево без коріння.

В Як прийде туга, пізнаєш друга.

Г Для приятеля нового не пускайся старого.

18.2. Гра «Правда – Неправда»

18.2.1. Дівчинка побачила в полі першою голубку.

А Правда

Б Неправда

18.2.2. Пораду, як знайти друзів, дівчинці дало сонечко.

А Правда

Б Неправда

18.2.3. Сонечко для дівчинки стало другом.

А Правда

Б Неправда

Відповіді до I варіанту

Із вибором 1 правильної відповіді												На встановлення відповідності			Із вибором 2 правильних відповідей	Відкрийте з короткою відповіддю	Завдання до тексту
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
В	В	Г	А	А	Г	Б	Г	А	Б	В	Г	1-Г 2-Б 3-А 4-Д	1-Д 2-Б 3-В 4-Г	1-В 2-Г 3-Б 4-А	В,Г	Меркурій	18.1 А 18.2.1.Б 18.2.2.А 18.2.3.А

Варіант II

У завданнях 1–12 потрібно вибрати одну правильну відповідь

1. Укажіть жанр твору Олеся Бердника «Хто зважиться – вогняним наречеться».

А Оповідання

Б Повість

В Казка

Г Поема

2. Укажіть значення фразеологізму *горобина ніч*.

А Буряна ніч з градом, дощем і блискавицею.

Б Ніч, коли безперервно цвірінчать горобці.

В Сприятлива пора для магії та ворожіння.

Г Ніч, коли пишно зацвітає горобина.

3. Укажіть, куди впали дві зорі в горобину ніч.

А На територію села Вогники

Б У Вовчу Долину

В У Смалене Болото

Г На територію села Зеленьки

4. Що, на думку Каті, не потребує доказів?

А Правда

Б Віра

В Казка

Г Існування її планети

5. Укажіть подію, про яку йдеться в реченні: «Короля зустрічало все село».

А Приїзд глави держави.

Б Приліт прибульців.

В Приїзд космонавта

Г Повернення Славка

6. Пригадайте транспорт, на якому Славко з друзями подорожували «зайцями» без дозволу.

- А Вертоліт
- Б Вантажівка
- В Потяг
- Г Автобус

7. Укажіть ім'я друга мандрівників-землян з планети Ра.

- А Прі
- Б Кім
- В Ной
- Г Рон

8. Пригадайте, чим був укритий увесь Край Казки, коли прилетіли рятівники.

- А Метеоритами
- Б Снігом
- В Попелом
- Г Пелюстками квітів

9. Укажіть у правильній послідовності місця, де розгорталися події повісті.

- А Село Вогники — Душанбе — Марс — Юпітер — Планета Квітів.
- Б Душанбе — село Вогники — Юпітер — Марс — Планета Квітів.
- В Село Вогники — Планета Квітів — Марс — Юпітер — Душанбе.
- Г Душанбе — Юпітер — Планета Квітів — Марс — село Вогники.

10. Укажіть художній засіб, якого НЕМАЄ в уривку: *«Не забувайте нашого друга з Ра, чуєте? Коли захочете здійснити казковий подвиг – я прийду! Ми прийдемо! Далекі світи прийдуть на допомогу безстрашним шукачам!»*

- А Епітет
- Б Порівняння
- В Персоніфікація
- Г Риторичне звертання

11. Укажіть, що символізує казка в повісті О. Бердника «Хто зважиться – вогняним наречеться»?

- А Перемогу над злом
- Б Силу духу
- В Перемогу розуму
- Г Любов до прекрасного

12. Поміркуйте, до яких висновків підводить читача Олесь Бердник.

- А Віра в казку робить людину красивою, благородною, здатною до самопожертви заради життя інших.

Б Майбутнє за наукою, у ньому немає місця для казки.

В Зв'язок з інопланетянами дозволить налагодити не наука, а казка.

Г Гармонійне життя у Всесвіті залежить від Людини.

Завдання 13–15 на встановлення відповідності

13. Установіть відповідність між казковими персонажами повісті та їхніми характеристиками.

<i>Персонажі</i>		<i>Характеристики</i>	
1	Чудо-цвіт	А	Світиться, має три пелюсточки, літає, погляд глибокий, сильний і ніжний.
2	Катя	Б	Блакитна безрукавка, кучеряве, яскраво фіолетове волосся і матово-бліде обличчя з рожевими устами.
3	Баба-яга	В	Сині очі, ляна сукня, малинові босоніжки, бігає по хвилях.
4	Рон	Г	Дзвінкий сміх, темно-зелена іскриста накидка.
		Д	Сірі очі, блакитна сукня вишита бісером, темно-сині босоніжки.

1	2	3	4

14. Установіть відповідність між уривками твору й позасюжетними елементами.

<i>Уривки</i>		<i>Позасюжетні елементи</i>	
1	Блідо-блакитний будинок, зроблений з непрозорого матеріалу, схожого на пластмасу, весь був увитий срібнолистим в'юнком з рожевими квітами.	А	Портрет
2	Зеленкувате Сонце освітлювало похмурі гори, велетенські замерзлі моря, вкриті кригою ріки, неосяжні рівнини, застелені снігом. Ніде ні душі. Нема дерев.	Б	Пейзаж
3	Середній на зріст хлопець, одягнений у зеленуваті штани та блакитну безрукавку. Він мав кучеряве яскраво-фіолетове волосся і матово-бліде обличчя з рожевими устами.	В	Інтер'єр

4	Переступив поріг, ступив на підлогу, схожу на мох... Ні каганця, ні електрики...Невелика піч у куточку, темний дубовий стіл, ослін біля нього, а на покуті – велика білосніжна квітка...	Г	Екстер'єр
		Д	Епіграф

1	2	3	4

15. Установіть відповідність між тезами до повісті «Хто зважиться – вогняним наречеться» і складниками ідейно-художнього аналізу твору.

Тези до повісті «Хто зважиться – вогняним наречеться»		Складники ідейно-художнього аналізу твору	
1	«...лише серце, яке полюбить казку більше за своє життя, врятує Планету Квітів»	А	Тема
2	Повість складається із 4 частин, у яких розповідається про подорож дітей.	Б	Ідея
3	Люди відкинули любов до прекрасного, відповідальність за прийняте рішення, уміння вчасно прийти на допомогу.	В	Композиція
4	Подорож друзів до незвіданих світів.	Г	Проблематика
		Д	Жанр
1	2	3	4

Завдання 16 з вибором 2 правильних відповідей

16. Укажіть, чим відрізнявся Славко від своїх однолітків.

- А Щирим, люблячим серцем
- Б Неймовірною силою
- В Великим розумом
- Г Вірою в дива
- Д Зовнішньою красою

Завдання 17 – відкрите з короткою відповіддю

17. Завершіть речення: «Інша назва краю Казки –»

(Відповідь запишіть двома словами з великої літери в називному відмінку через клітинку, кількість клітинок відповідає кількості літер у правильній відповіді)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

18. Прочитайте притчу і виконайте завдання.

Скільки людині потрібно друзів

Учень прийшов до вчителя і запитав його:

— Учителю, скільки друзів повинно бути в людини – один чи багато?

— Усе дуже просто, – відповів учитель. – Зірви мені он те червоне яблуко з верхньої гілки.

Учень задер голову і відповів:

— Але воно дуже високо висить, учителю! Мені не дістати.

— Поклич друга, нехай він допоможе тобі, – відповів майстер.

Учень покликав іншого учня і став йому на плечі.

— Мені все одно не дістати, учителю, – промовив засмучений учень.

— У тебе більше немає друзів? – посміхнувся учитель.

Учень покликав ще приятелів, які стали підійматися один одному на плечі та спину, намагаючись побудувати живу піраміду. Але яблуко висіло занадто високо, піраміда розсипалася, і учень так і не зміг зірвати жадане яблуко.

Тоді вчитель покликав хлопчика до себе:

— Ну, ти зрозумів, скільки людині потрібно друзів?

— Зрозумів, учителю, – сказав учень, потираючи забитий бік, – багато, щоб усі разом ми змогли вирішити будь-яку проблему.

— Так, – відповів майстер, засмучено похитуючи головою, – дійсно, потрібно багато друзів, щоб серед усього цього збіговиська гімнастів знайшовся хоча б один розумний чоловік, який здогадався б принести драбину!

Борис Крумер

18.1. Віднайдіть прислів'я / приказку, що найповніше розкриває ідею притчі.

А Дерево міцне корінням, людина – друзями.

Б Для приятеля нового не пускайся старого.

В Друг-боягуз гірше ворога.

Г Одежа краща нова, друзі кращі старі.

18.2. Гра «Правда – Неправда».

18.2.1. Учитель попросив учня зірвати яблуко з верхньої гілки.

А Правда

Б Неправда

18.2.2. Учень не зміг зірвати жадане яблуко.

А Правда

Б Неправда

18.2.3. Друзі принесли учневі драбину, щоб він зірвав яблуко.

А Правда

Б Неправда

Відповіді до II варіанту

Із вибором 1 правильної відповіді												На встановлення відповідності			Із вибором 2 правильних відповідей	Відкрите з короткою відповіддю	Завдання до тексту
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Б	А	Б	В	В	А	Г	Б	А	Б	Г	А	1-А 2-В 3-Г 4-Б	1-Г 2-Б 3-А 4-В	1-Б 2-В 3-Г 4-А	А,Г	Планета Квітів	18.1. А 18.2.1. А 18.2.2. А 18.2.3.Б

Використані джерела

1. Авраменко О. Українська література: підручник для 8 класу з поглибленим вивченням філології закладів загальної середньої освіти. – К.: Грамота, 2021. – 304 с.
2. Кращі українські притчі. URL: <https://pritcha.com.ua/yak-znajti-druziv/>
3. Духовний Дзвін. URL: <https://www.dyhdzvin.org/pritchi/prytcha-skilky-potribno-lyudyni-druziv.html>
4. Хто зважиться — вогняним наречеться. Олесь Бердник. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=6582>
5. Олесь Бердник. «Хто зважиться - вогняним наречеться». Тести: <https://naurok.com.ua/test/oles-berdnik-hto-zvazhitsya---vognyanim-naoehetsya-177371.html>